

IZJAVA NEODVISNOSTI

Tak je bil duh revolucionarnih očetov leta 1776

V kongresu 4. julija 1776. Soglasni proglas prvih trinajstih Združenih držav ameriških.

Kadar se v toku dogodkov porodi potreba, da pretrga en narod politične vezi, ki so ga vezale z drugim, in da zavzame med ostalimi državami na svetu samostojno in enako stališče, do katerega je po prirodnih in božjih postavah opravičen, tedaj zahteva pošten človeški občut, da navede ta narod razloge, ki so ga privedli do ločitve od stare države.

Smatramo, da se same po sebi umevne in dokazne nepotrebnosti sledijo resnice: da so vsi ljudje enako ustvarjeni in da so sprejeli od svojega stvarnika gotove neoporekljive pravice, da je medtem pravica do življenja, svobode in do stremiljenja po sreči. V deseto teh pravic imajo ljudstva svoje vlade, katerih pravične oblasti izvirajo iz soglasja vladnega ljudstva. Če pa posle katere koli vladne oblike v te namene in jih zatira, tedaj ima ljudstvo pravico, da tako vlado izpremeni ali pa strmoglavi in ustanovi novo vlado na takih načelih in uredi njeno oblast v taki obliki, kakor spozna, da je najpotrebnejša za njeno varnost in srečo. Razum si čer veleva, da se stare vlade ne izpreminjajo iz majhnih in mimoidočih razlogov, in izkušnja nas tudi uči, da ljudstvo rajši trpi krivice, kolikor jih more trpeti, kakor pa da bi si samo jemalo pravico z uničevanjem oblik, katerih je vajeno. Toda če dokazujejo krivice in zlorabljanja brez konca in kraja, ki gredo venomer za istim smotrom, namen, da podvržejo narod absolutnemu despotizmu, tedaj ima ljudstvo pravico in je njegova dolžnost, da strmoglavi tako vlado in da si ustanovi boljše branilke za svojo bodočo varnost.

Na ta način so potrpežljivo trpele naše kolonije in tako je nastala neločljiva potreba, da se osvobodi stari vladni sistemu. Zgodovina sedanjega kralja Velike Britanije je zgodovina ponovnih krivih in zlorabljanj, neoporekljivih krivih in zlorabljanj, ki so jih ljudstvo absolutno in tirančno nad temi državami. V dokaz predlagamo nepristranskemu svetu sledeča dejstva.

Odrekel je priznanje zakonov, ki so najbolj koristni in potrebni za blaginjo ljudstva;

svojim guvernerjem je prepovedal uveljaviti najvažnejše in najnujnejše zakone ali jih je pa enostavno suspendiral in zavlekel, da niso prišli v veljavo;

prepovedal je zakone, ki so bili namenjeni blaginji velikih narodnih okrožij, in je sporečil, da uveljavi te zakone le tedaj, če se ljudstvo odreče pravicam zastopstva v postavodajah, kar bi bila za nas nezaliska krivica — in ker je le tiranom v korist;

sklical je postavodajna telesa v nenavadne in puste kraje, oddaljene od javnih središč in mest, kjer so shranjeni javni spisi, s namenom, da jih poniža, utruji in tako prisili pod svojo oblast;

razpusil je ponovno postavodajne zbore, ker so se možko upirali njegovim napadom na pravice ljudstva;

ko so bili zbori razpuščeni, ni dolgo časa dovolil novih volitev in tako je bilo ljudstvo brez zakonodajstva prepuščeno samo sebi; kolonije so bile izpostavljene nevarnosti invazije od zunaj in nereda v notranjosti;

trudil se je, da bi preprečil rast prebivalstva v državah s tem, da je ovrnil zakone o naturalizaciji priseljencev, omejeval priseljevanje in povzročil krivične pogoje za dobavo zemljišč;

oviral je administracijo justice s prepovedjo zakonov za ustanovitev sodnih oblasti;

podvrnil si je sodnike, da so bili samo od njega odvisni in so le pobirali plače;

uvedel je nebroj novih uradov in postal semkaj cele roje uradnikov, ki so nadlegovali ljudstvo in se redili na naše stroške;

v mirnih časih je imel med nami stalne armade brez dovoljenja naših postavodajnih zborov;

vojno oblast je dvignil nad civilno oblast in jo naredil popolnoma neodvisno.

Dalje je gazil našo ustavo in naše zakone s sledečimi krivičnimi čini:

Nameslil je med nas večja števila oboroženih čet;

ščitil je vojake s sleparskimi sodnimi razpravami pred kaznijo za umore, ki so jih izvršili nad prebivalci teh držav;

zapiral je našo trgovino z ostalim svetom; nalagal nam je davke proti naši volji;

odrekel nam je pravico do porotne obravnave v neštetihi slučajih;

transportiral nas je čez morje in tankaj gnil pred nožičke za izmišljene prestopke;

v sosedni angleški provinciji je odpravil svobodni sistem angleškega prava in uvedel samovoljno vlado z razširjenimi mejami, kar je imelo namen, da po enakem vzoru uvede absolutistično vlado tudi v naših kolonijah;

odvzel nam je svobodo (charters) in zatrl najboljše zakone, s čimer je rušil temeljno moč naše vlade;

suspendiral je naše postavodaje in si vzel moč, da nam on daje zakone;

odpovedal se je tukajšnji vladi s tem, da nam je odrekel zaščito in nam napovedal vojno;

ropal je naša morja, napadal naša obrežja, požgal naša mesta in moril naše ljudi;

ravno v tem času je poslal semkaj veliko armado tujih najemnikov, da dovrši delo moritve, razdejanja in tiranstva, katero je že pričel s največjo predrčnostjo in krutostjo, ki nima para v najbolj barbarski dobi in ki nikakor ne pristaja glavi civilizirane države.

Prisilil je naše državljane, katere je vjel na morju, da so se morali oborožiti proti svoji domovini in da so postali rablji svojih bratov in prijateljev, ali da padejo od njihovih rok.

Izjavil je med nami vsake in nahujskal proti nam krvoleone indijanske divjake, katerih vojskovanje je zveržalo moritve starčkov in deč, moških in žensk.

V vsakem slučaju teh naštetih krivic smo se pritožili na najpoučnejši način, toda vsaka naša pritožba in prošnja je ohranila še več krivic. Vlada, čigar značaj ga v luči omenjenih krivic označuje zatiranja, ni sposoben, da bi vladal svobodni narod.

Nismo hoteli delati nobene krivice našim britanskim bratom. Svarili smo jih nešteto krat, da naj si ne prilučajo neopravičene oblasti nad nami; opozarjali smo jih tudi na okoliščine naše emigracije in naselitve v teh kolonijah. Apelarili smo na njihovo prirojeno pravičnost in veliko dušnost; sklicavali smo se na sorodne vezi med nami in jih prosili, da naj neha s krivičnim prilučanjem oblasti, ki bi moralo pretrgati te vezi. Ali tudi oni so bili gluhi za naše pravične glasove in niso se ohranili na naše krvno sorodstvo. Zato moramo danes tudi njih, ki obsojajo našo ločitev, umatrati za to, kar velja za vse ostalo človeštvo; za sovražnike v vojni in prijatelje v miru.

Zaradi tega izjavljamo mi zastopniki Združenih držav ameriških, zbrani v generalnem kongresu in ključni najvišjega Sodnika za pritožbo naših čitlih imenovan, in slovesno proglašamo v imenu vsega dobrega ljudstva teh kolonij, da so te Združene kolonije od danes in da imajo pravo biti SVOBODNE IN NEODVISNE DRŽAVE, da so proste vsakega podaništva do britanske krone, da so popolnoma pretrgane vse politične vezi med njimi in Veliko Britanijo in da imajo te kolonije kot SVOBODNE IN NEODVISNE DRŽAVE od danes naprej vse mednarodne vezi, voditi trgovino ter storiti in vršiti vse, kar imajo pravice storiti NEODVISNE DRŽAVE. Da izvedemo ta svoj proglas in zaupajoči v božjo Previdnost se zavzemamo, da smo pripravljeni žrtvovati svojo čast, imetje in svoje življenje.

JOHN HANCOCK, predsednik kongresa.

(Sledi 55 podpisov zastopnikov iz vseh prvih trinajstih držav.)

LEWIS POROČA O NESRAMNI ZAROTI PREMGOVNIŠKIH BARONOV

Predsednik rudarske unije je dejal na pennsylvanski konvenciji, da Rockefeller ml., Mellon in drugi trustovci poskušajo uničiti rudarsko organizacijo z razveljavljanjem jacksonvillske mezdne pogodbe. Rudarji v antracitnih distriktih zahtevajo 10-odstotni povisek meзде.

Scranton, Pa., 2. jul. — Konvencija rudarjev iz antracitnih distriktov je danes sprejela resolucijo za odpravo 18. amendmenta, to je prohibicije. Izmed 500 delegatov sta samo dva glasovala proti resoluciji.

Scranton, Pa. — John L. Lewis, predsednik rudarske unije United Mine Workers of America, je na tukajšnji trodistriktni konvenciji rudarjev iz okoliša antracitnega (trdega) premoga izjavil, da so se voditelji trusta mehkega premoga nesramno zarotili, da razveljavijo jacksonvillsko mezdno pogodbo in s tem uničijo rudarsko organizacijo. Lewis je imenoval glavne zarotnike z imeni. To so John D. Rockefeller mlajši, zakladniški tajnik Mellon — ki poseduje velike interese v pennsylvanskim premogovništvu — in Watson, predsednik Consolidated Coal Co. Lewis je dejal, da splošna stavka rudarjev ni izključena v bližnjem času, ako zarotniki ne odneha od svojega uničujočega načrta.

Levitični odbor je priporočil delegatom, naj sprejmejo zahtevo za 10-odstotno povisek meзде pri toni, \$1 na dan poviska za delavce, ki so plačani od dneva, "checkoff", plačevanje za nakopani premog na temelju tone in ne več na temelju vozikov in druge ugodnosti. Pogodba rudarjev v okolišu antracitnega premoga poteče 31. avgusta.

Progled dnevnik dogodkov

Amerika.

Lewis, predsednik rudarske unije, poroča o zaroti premogovniških baronov. Rudarji v antracitnih distriktih zahtevajo mezdni povisek in odpravo prohibicije.

Gibanje nazadnjakov za razširjenje tennesijskega zakona na tri druge države.

Amer. vlada je pripravljena sklicati mednarodno konferenco glede Kitajske.

Debata o privatnem in javnem lastništvu.

Mellon javlja o velikem prebitku v zvezni blaginji.

Nočna zračna pošta med Chicagom in New Yorkom se je obnesla.

Po svetu.

Francija namerava plačati Ameriki 50 milijonov takoj.

"Postrelimo bankirje!" pravijo fašisti, ki je lila silno padla.

Francija baje izprazni Porurje in Porenje še letos.

FORD KUPUJE VLADNE LADJE.

Detroit, Mich. — Henry Ford je poslal vladnemu plovbenemu odboru ponudbo za nakup cele flote 200 ladij, katere je vlada zgradila med vojno in katere zdaj počivajo v vzhodnih pristaniščih. Koliko je Ford ponudil za ladje ni še znano.

Francija plača 50 milijonov takoj

Caillaux sam bo vodil francosko komisijo, ki pride v Ameriko. "Plačajte tudi nam", je namignila Anglija.

Pariz, 2. jul. — Iz gotovega zanesljivega vira poročajo, da glavni pogoji Francije glede poravnanja dolgov Ameriki so sledeči:

1. Francija zahteva moratorij za štiri leta.
2. Ves dolg se konsolidira, po štiri od sto obresti.
3. Francija plača \$50,000,000 takoj po končanem pogajanju, da pokaže dobro voljo.
4. Francija zajame moratorij z državnimi železnicami, gozdovi in drugimi domenami.
5. Enaki pogoji morajo veljati tudi za Anglijo.

Te pogoje predloži finančni minister Caillaux osebo, ki pride na čelo francoske dolgovne komisije v Washington proti koncu avgusta t. l.

London, 2. jul. — Austen Chamberlain, angleški zunanji minister, je včeraj poslal francoski vladi spomenico, v kateri pravi, da je prišel čas za poravnanje vojnega dolga. Chamberlain pravi, da Anglija ne more biti Franciji v pogajanju z drugo vlado — tu misli Ameriko — vendar pa rada vidi, da velja za vse upnike enako načelo.

Grški Mussolini je ukrotil zborstvo.

Atene, 2. jul. — Grška zbornica je včeraj dala zaupnico Pangalosovi vladi s 185 proti 14 glasovom.

Štrašne poplave v Galiciji; 150,000 oseb brez strehe.

Varšava, 2. jul. — Povodenj v Galiciji narašča. Stotine ljudi je utonilo in 150,000 oseb je brez doma.

GIBANJE PROTI EVOLUCIJI V TREH DRŽAVAH

Nazadnjaki bi radi razširili tennesijski zakon na Kalifornijo, Oregon in Minnesota. — Scoposova sestra ni dobila službe v Kentuckyju. — Učiteljska zveza sprejela resolucijo v prid Scoposu.

Seattle, Wash. — Dr. W. B. Riley iz Minneapolisa je v sredo naznanil na tukajšnjem zboru baptistovske cerkve v severnih in zapadnih državah, da so se ustanovile fundamentalistične organizacije v Kaliforniji, Minnesoti in Oregonu v svrhu, da izvajajo v teh državah zakon proti poučevanju evolucije v javnih šolah, sličen onemu v Tennesseeju.

Paducah, Ky. — Miss Lela V. Scopes, sestra prof. Johna T. Scopesa, ki je pravkar dovršila vseučilišne študije v Lexingtonu, je vložila prošnjo za inštruktorico matematike v tukajšnji javni šoli. Šolski odbor je pa odбил njeno prošnjo radi tega, ker ona, kakor njen brat, veruje v evolucijo človeka iz nižjih form. Predsednik šolskega odbora je bil tako nesramen, da je prosilki svetoval, naj prekliče svoje prepričanje, ona pa je odločno odklonila s pripombo, da matematika nima nič opraviti s njenim prepričanjem o evoluciji.

Chicago, Ill. — Delegatje Ameriške učiteljske zveze, ki zborujejo na konvenciji v Chicagu, so 1. julija soglasno sprejeli resolucijo, s katero obsojajo tennesijski zakon in nudijo prof. Scoposu moralno in materialno pomoč.

VREME.

Chicago in okolica: V soboto jasno in hladno. Lahki vzhodni vetrovi. Sonce izide ob 5:19, zalde ob 8:29.

"Postrelimo bankirje!" pravijo fašisti

Lira je padla na 30 za dolar in fašiste lomi jeza. Mussolini mogoče prevzame še finančno ministarstvo.

Rim, 2. jul. — Valutna kriza je udarila Italijo. Vrednost lire neprestano pada. V enem mesecu je padla za 25 odstotkov in včeraj bilo že 30 lir za ameriški dolar.

Fašistična vlada, ki občuti težko pest krize, ugiblje na vse načine kako bi izvelika Italijo iz kaše. Fašistovski voditelji pravijo, da so domači bankirji krivi. Farinacci, glavni tajnik fašistovske stranke in desna roka Mussolinija, je dejal včeraj: "Situacija bi bila hitro boljša, če ustrlimo sto ali več bankirjev". Fašisti v Florenci so zagrozili bankirjem, da bodo kaznovani kot izdajalci, ako ne prenehajo s svojimi grdnimi špekulacijami.

Fašisti apelirajo na Mussolinija, naj prevzame še finančno ministarstvo in reorganizira italijanske finance.

Francija kmalu izprazni južno stran Rona

Briand je baje dejal, da Francija mora držati Herriotovo besedo, čeprav je bila neumestna.

Pariz, 2. jul. — Iz tukajšnjih diplomatskih krogov je potekla vest, da Francija kmalu izprazni Porenje, ne samo Porurje. Meti Coblenz in Mainz bosta izpraznjeni v kratkem času, morda istočasno kakor Koln.

Poročilo se glasi, da je minister za zunanje zadeve Briand zadnje dni na kabinetni seji dejal, da je Herriot lansko leto podpisal tajni dogovor v Londonu za izpraznitev Porenja. Briand je dalje rekel, da je do-

AMERIKA ZA KITAJSKO KONFERENCO

Državni tajnik Kellogg je izjavil, da je ameriška vlada pripravljena razpravljati o odpravi ekstrateritorialnih pravic na Kitajskem.

Washington, D. C., 2. jul. — Uradno poročilo iz državnega departamenta se glasi, da je vlada Združenih držav pripravljena razpravljati v mednarodni konferenci o odpravi ekstrateritorialnih pravic (na temelju teh pravic imajo tujezemske vlade svoje vojaške čete, policijo, sodišča itd. na Kitajskem). Ako se druge vlade odzovejo v tem smislu, bodo Združene države, sklicale mednarodno konferenco, na katero bodo povabljene vse tiste države, ki so na zadnji washingtonski konferenci podpisale resolucijo glede kitajskih zadev.

Sangaj, 2. jul. — Kristjanski general Feng Ju-hsiang je poslal svoje zastopnike v Sangaj z navodili, naj agitirajo za vojno z Veliko Britanijo in Japonsko. Feng je sporečil, da je ljudska armada pripravljena za boj.

NAROČNIKOM.

Jutri, 4. julija, je postavljen praznik neodvisnosti in v tedlu ga Prosveta ne izide.

govor neumesten in on odklanja odgovornost zanj, toda pogodba je tukaj in Francija, ki rada očita Nemčiji, da se ne drži dane besede, ne sme zdaj prelomiti Herriotove obljube.

Na podlagi versajlske pogodbe ima Francija izprazniti Porenje stopnjema prvo cono, v petih letih, drugo po desetih in tretjo po 15 letih.

Agitirajte za "Prosveto!"

Agitirajte za "Prosveto!"

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$0.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago in Cicero \$6.50 na leto, \$0.50 za pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov na vas, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER of THE FEDERATED PRESS"

UNION LABEL APPLIED FOR

Datum v oglepju n. pr. (Juni 30-29) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem časovno poteklo naročilo. Ponovite jo prebrskano, da se vam ne utavi lat.

ALI SE NAJ ZJOKAJO SE DELAVCI?

Ko bi mislil, da imamo tudi med milijonarji narodne mučenike. Imamo jih, pa naj še tako odkimavamo z glavo. Kdor je dvomil o tem, se je te dni lahko prepričal, da je v veliki zmoti. Nevernemu Tomažu je bilo treba pogledati le prve strani velikih dnevnikov in čital je lahko, da je oljni baron navedel patrijotizem kot tisto nevidno silo, ki ga je prisilila, da se je lotil kupčije glede oljnega polja na mornariški oljni rezervi Elk Hills.

Ampak zvezno sodišče je bilo glede te kupčije drugega mnenja. Dne 28. maja t. l. je izrekel sodnik Paul J. McCormick v Los Angelesu, da je pogodba neveljavna, ker je sleparska in se je dosegla s pomočjo zarote. Izrek sodbe je šel mar Pan-ameriški petrolejski družbi, ki jo gospodarijo Dohenyjevi interesi.

Prizadetim sodba ni bila všeč in vložili so priziv na višjo instanco.

Ampak preden je najvišje zvezno sodišče izreklo svojo sodbo, že perejo zamorca v časniki.

E. D. Doheny, načelnik Dohenyjevih interesov je po dal izjavo, da se je kupčija izvršila iz patrijotičnih nagibov, ker je bila vojna v Pacifiku pred durmi.

Njegova izjava se deli v več točk, ki ima namen prikazati mr. Dohenyja kot najpatrijotičnejšega človeka, katerega patrijotizem je čist kot brušeni demant. Te točke pripovedujejo na kratko:

1. Nikdar bi ne bilo mornariške oljne rezerve Elk Hills, ako bi Pan-ameriška petrolejska družba ne zgradila oljnega oporišča v Pearl Harborju in če bi podadmiral John K. Robinson ne prepričal Dohenyja, da ugroža Združene države velika in strašna vojna v Pacifiku.

2. O veliki vojni v Pacifiku je bil prepričan tudi admiral Albert Gleaves, zapovednik ameriškega brodoma v azijskih vodah.

Nato slede manjši vzroki, ki se pa sučejo vsi okoli vojne v Pacifičnem oceanu, kakor kolo pri vozu okoli svoje osi, pri tem pa ne povedo s kom in zakaj naj bi bila vojna v omenjenem letu v Pacifiku. Povest o teh manjših vzrokih je precej dolga, ki pa ničesar ne pove, ampak lahko napravi velik učinek na ljudi, ki ne razmišljajo veliko o tem, kar so čitali.

Doheny ni mlad človek, pa tudi tako naiven ni, kot ga prikazuje njegova izjava. In skoraj neverjetno je, da živi v domišljiji, da mornariški častniki napovedujejo vojne in sklepajo mir. Znano mu je tudi, da morajo postati vzroki, da nastanejo vojne. Vojne se ne napovedujejo za kratek čas. Ameriški general Sherman je ob neki priliki rekel, da je vojna pekel. In ta izrek bo najbrž znan tudi patrijotičnemu Dohenyju, ki se zanima, kaj govore vojaški dostojanstveniki.

Ako bi delavci rekli, da so zastavkali iz patrijotičnih motivov, ker v vojni potrebujejo krepke mladeniče, kakršnih ne morejo zrediti s mizernimi delavskimi mezdami, bi se jim v uredništvih velikih dnevnikov rogali. Noben urednik teh listov bi take izjave ne smatrai za resno, še manj bi ji pa prepustil skoraj dve koloni prostora in jo postavil na prvo stran.

Seveda med delavci in oljnim baronom je velika razlika. Delavci ne dajejo v velike dnevnike velikih in mastno plačanih oglasov. Tudi tiste gospodarske in politične moči nimajo kot milijonarji. Torej ni nič čudnega, ako se uredniki teh dnevnikov obnašajo napram delavskim izjavam kot neverni Tomaži.

Oljni kralji in baroni so nekaj drugega. Ti pripadajo k denarni oligarhiji. Izjave takih ljudi se ne morejo prezreti kot delavske. Take izjave je treba obširno objaviti in olepšati tako, kot želi oni, ki jih podajajo v svojem lastnem interesu.

Ampak če uredniki velikih dnevnikov in nauzdanega časopisja plakajo, delavci se ne bodo zjokali vpričo takih izjav, ki imajo namen izvajati milosrdje od javnosti v interesu prizadetih. Zavedni delavci ostanejo napram takim izjavam popolnoma hladni, še bolj pa napram narodnim mučenikom te vrste.

ŠKRIČI Z MORNARICE

Rock Springs, Wyo. — Organizirano delavstvo v R. S. ima vedno dovolj priložnosti, da silijo razne govornike, ki prihajajo iz različnih krajev. Ni še dolgo od tega, ko se je prijavila za govor neka ženska, različnega mišljenja, kot so voditelji od U. M. W. of A. Samo ob sebi se razume, da smo bili presenečeni, ker kaj takega se ne pripeti velikokrat. Govorila je zelo dobro, ker bila je veliko po svetu, in opazovala delavsko stanje.

Teden po tistem je bil že drugi govornik, ki je ravno tako govoril o delavskih problemih, ter se je aktualno pokazal, da je naproten prejšnji govornik. Voditeljem od te organizacije seveda ni povelji, da bi kedo drugi vtikal prste vmes, kar mislijo, da je absolutno njih stvar. Bojijo se, ako bi se delavstvo v resnici enkrat spoznalo, in njim pokazalo vrata.

Nič nimam ne proti eni ali drugi osebi, ali stvar je ta: zakaj bi ene sekcije delavstva ne smele združiti z drugo? Tukaj, kjer imamo vsaj skupaj veliko napak, posebno pa naši voditelji; ali ta napaka more dobiti svoje zdravilo, zato ker bo prisiljena. Ako bi si naši voditelji podali roke, in vodili delavsko maso skupaj, bi rad videl tisto moč, ki bi prekašala to. Tako pa kot iz glada, imajo dovolj posla, da se drug z drugim pripravijo. V resnici se mi vidi, "da se nekdo boji, da bi izgubil mastno službo". Vsaka oseba lahko vidi, da prihaja; ne da se zavrniti, za to ker je absolutno potrebno, ako hočemo obdržati razmere, kakršne bi mogle biti. Kakor pa mi sedimo sedaj, je pa nemogoče, da bi kam prišli. Pravijo, prihrani si tisti čas, kadar delaš. Si pa toliko sročen, da moraš kaj prihraniti? Potrošiš pa kadar si brez dela. Zopet pride vprašanje, zakaj si brez dela, ker bi rad delal, pa ga ni. Človek bi na to dobil razne odgovore, jaz pa vidim samo enega, in ta je — "zato, ker se delavstvo ne spusti v praktični sistem kooperacije." Ako pogledamo v političen cirkel, vidimo, da je petindvetdeset odstotkov ljudi kontroliranih od pet odstotkov diktatorjev. In zakaj je zopet to? Zakaj ne delamo pravilno na voličih, tako, da bi se ne bilo treba vedno zanašati na organizacijo, ker temu bi se dalo odpomoči s politično močjo. Ako bi imeli reprezentacijo v vladi, ki bi gledala za naše interese, bi se ne bilo treba toliko potegovati za naše pravice in za obstoj unifikacije, ker postave bi se lahko naredile, ki bi nas varovale. Veliko ljudi gre na voliče, ki bi bilo veliko boljše, ako bi ostali doma, ako ne mislijo voliti samemu sebi v korist. Posebno še, dokler se bodo ljudje ozirali na sladke besede in napitnine, ni pričakovati boljšega. — John Geloch.

Collinswood, Ohio. — Postalni smo močnejši. Ne vem, kaj je vzrok. Sedaj so začeli zidati novo župnišče, kar za stiri ljudi je bilo staro premajhno. Pravzaprav se tudi staro župnišče premufali, na dotičnem stavbišču pa bodo postavili kar tako veliko, da bo imelo osemnajst sob. Čujte in občudovajte veliko radodarnost collinswoodskih župljanov: za dva farja in dve kuharici bodo postavili poslopje osemnajstih sob. In kaj mislite, da bodo naši slovenski župniki tudi kar tako po bežniški živeli? Ste se zmotili! Oni so gospodje in hočejo značne sobe, ne takih kot mi, kjer nas je natičenih kar deset skupaj v mali kajnici. Za delavca je dobra vsaka šenda, za mastiljenje je pa kaj drugega. Tudi prav lepo ne izgleda, ako je malo župnišče, ker rojaki so radodarni in radi pomagajo gospodu, da mu ni treba živeti v saka-jeni sobi, ki je primerna samo za delavca.

Dne 28. junija se je mož menda precej repenčil, da če ne bodo farani pomagali financirati, da bo on napravil nekakšen davak, da se župnišče mora plačati. "Ovčice" bodo vse to breme kajpada vdane v božje voljo sprejele, kajti-one mislijo, da je sam gospod bog ukazal, če reče gospod Hribar.

Zanimanje vlada tudi zato, zakaj ima gospod Hribar kar dve kuharici a po potrebi še več. Delavci vadržujemo komaj po eno gospodinjino in zraven še male otroke.

Če bi hotel pisati o vsem njih početju, bi moral pisati najmanj dva dni. Kdaj se bo delavstvo zavedlo, da je duhovščina z vsemi njenimi dogmami na svetu ravno toliko potrebna kot peto kolo pri vozu? Se vsaka stvar, vsak človek se porabi za kaj koristnega, ali ti ljudje so brez vsake koristi na svetu. Nič drugega nimamo od njih kakor zajejanje. Kaj pa ima delavec s svojo družino od tega, če ga prekan duhovnik napumpa z lepimi besedami, da bo zveličan, ako bo dajal za cerkev? Škodo! Koliko bi si lahko pomagal s tistimi centi, ki jih izda za bežaste čremenčije, kar ne koristi prav nikomur drugemu kot svečeniku samemu, ki si na ta način pomaga do lahkega življenja, ne da bi mu bilo treba pošteno delati. Poštenega človeka bi bilo kajpada sram sprejeti denar za take slepilo od revnega delavca, ki mora garati vse dni, da preskrbi svojo družino z najpotrebnejšimi kruhom. — Tone iz Collinswooda.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Slavkar, Clymer, Pa. — Dopis je brez podpisa, uredništvo pa mora vedeti, kdo je dopis pisal. Če bi bila stvar podpisana, bi bilo vsaj mogoče uvesti preiskavo, tako pa jo moramo kot anonimno zavreči.

Ameriška zgodovina v juliju

I.

1. 2. in 3. julija 1863. — Bitka pri Gettysburgu. — Ta odločilna bitka v civilni vojni med federalno vojsko pod generalom Georgom Meadejem in konfederirano vojsko pod generalom Robertom E. Leejem, je trajala tri dni — od 1. do 3. julija. Lee, ki je imel svoj stan v Fredericksburgu, je nameraval vdreti v severne države v svrhu, da bi s tem vojsko generala Granta izvabil iz Vicksburga, kjer je Grant oblegal eno izmed vojsk južnjakov. Dne 3. junija se je vaa Leejeva vojska, ki je štela na 75.000 mož, začela pomikati in 15. junija je predstraža konfederirancev prebrodila reko Potomac in vstopila v Pennsylvanijo. Dne 1. julija je del Meadeove vojske zadel na oddelek Leejevih sil ravno zapadno od Gettysburga. Mesteca Gettysburg leži sedem milj daleč od marylandške meje in tu se križa osmeri cest, po katerih so se vojske lahko pomikale. Unijake sile so dve uri kljubovale večji sili konfederirancev in jih odgnali. Naslednjega dne, 2. julija, ob 4. popoldne so konfederiranci napadli levo krilo federalcev (severnjakov) in jim provzročili težke izgube. Ob koncu drugega dne pa je bil položaj v korist federalcem, kajti Leejevi vojski ni uspelo prodreti skozi vrste generala Meadeja. Tretjega dne je Lee sklenil predreti centes unijake vojske. Po pol ure bojevanja so unijaki topovi utihli. Mialec, da je jim pošla municija, je Lee dal povelje za naskok. 15.000 mož se je v treh kolonah pomikalo navzgor po rebri, kjer so se nahajale trenče unijonistov. Tedaj so topovi federalcev nena krat zopet zagrneli. Konfederiranci so vendarle nadaljevali svoje pomikanje, da si topovi razdirali njih vrste. Ko so pa prišli, 300 yard blizu linij federalcev, je začel ogenj federalnega pehiva in konfederiranci so se morali umakniti. Ena četa konfederirancev je uspela prodreti skozi črte federalcev, ali kmalu so jo zagnali nazaj. Tako se je bitka odločila v korist federalcem in general Lee je naslednjega dne začel svoje umikanje. Uroda državljanske vojne je bila s tem porazom odločena. Vojna je še nadaljevala ali od tedaj naprej je stvar konfederirancev šla čim dalje bolj na slabše.

Dne 19. novembra 1863 je bilo bojišče pri Gettysburgu posvečeno kot narodno vojaško pokopališče in ob tej priliki je predsednik Lincoln držal svoj proslavljeni Gettysburški nagovor (Gettysburg address), mor-da najkrajši in najmočnejši govor, ki ga je kak državnik kdaj držal. Vsa Amerikanec se ga je v šol naučil na pamet. V pravedu se ta nagovor glasi:

"Stiri dvajsetletja in sedem let je minulo, kar so naši očje počeli na tem kontinentu nov narod v svobodi in načelu, da so vsi ljudje bili ustvarjeni enaki.

ARMONET

Neodvisnost — katere še ni.

Jutri praznujemo 149. rojstni dan strica Sama, ki je ne baš simpatičen simbol republike Združenih držav. Praznik neodvisnosti, koliko hrupa in hinavskih besed je na tvoj dan!

Preteklo je 149 let odkar je ameriško ljudstvo neodvisno od angleškega kralja. V tem času so pa sedli ljudstvu na tilnik novi kralji, ki drže ljudstvo za vrat močnejše kot ga je držal George III.

Kdaj, oh kdaj, pride veliki dan, ko bo ameriško delavsko ljudstvo praznovalo neodvisnost od ameriških industrijskih kraljev?

G. Trunk trga biblijo!

G. Trunk je jezen. Piše, da preveč vprašujem in kdor toliko vprašuje, pokaže, da ne ve ničesar. Glej ga, Jureta, zato pa vprašujem, da bom vedel!

Ujezilo ga je moje vprašanje, če so bili Indijanci v Noetovi barki. Bilo je kajpada pertinentno vprašanje. Hotel sem, da mi Trunk odgovori iz biblije, toda on — what do you know about that! — Je jezno zagnal biblijo v kot in šel je k prokleti posvetni vodi po odgovor.

Salamski Wells — in Wells ni Nemec, niti čifut, da boš vedel, g. Trunk! — Je torej prav prišel. Informiral me je že pred leti, da so Indijanci mongolaka veja, ki se je priselila iz Azije. Ampak, ker ste se zatekli k znanstvenikom, bi bili lahko povedali še to, da so Indijanci živeli v Ameriki že dolga tisočletja ob času, ko je vaš Noe tesal barko. Fakt je, da Indijancev in Amerike ni v sv. pismu. Severnega tečaja tudi ni v bibliji. V sv. pismu je zemlja še danes štirigolata plošča. Logično je torej, kar nehoče potrjuje g. Trunk, da biblija ne more biti nobena zakladnica resnice, še manj pa znanstvena avtoriteta.

Zdaj pa, g. Trunk, odgovor na vaše vprašanje, "kje da sem bil prej, predno sem zagledal luč sveta. Tam sem bil, kjer ste bili tudi vi! Ali me niste videli? V atomih in elektronih — kakor vi in vsi drugi!"

Dobre novice iz Jugoslavije.

Kume Pašić so odšli na Čeklo v toplice, da si malo ogrejejo mrzle kosti.

"Sedaj smo zapleteni v veliko državljansko vojno, ki pokaže, da-li narod tako spočet in tako posvečen more dolgo vztrajati. Sedli smo se tukaj na velikem bojišču te vojne. Prišli smo sem, da posvetimo del tega bojišča kot končno počivališče za one, ki so tukaj žrtvovali svoje življenje, da more narod živeti. Je popolnoma primerno in prav, da to storimo.

"Ali, v širšem smislu, mi ne moremo omeniti, mi ne moremo posvetiti, mi ne moremo blagosloviti tega polja. Junaški mošje, živeti in mrtvi, ki so se tukaj borili, so ga posvetili daleč čez našo moč, da bi kaj dodali ali odjemale, Svet bo le malo zabeležil niti dolgo se spominjal tega, kar tu pravimo, ali ne more živeti in mrtvi, ki so se tukaj storili. Bolj je na nas živeti, da bodimo tu posvečeni nedolpomenemu delu, katero so oni, ki so se tukaj borili, dosedaj tako plemenito pospešili. Bolj je na nas, da bodimo tu posvečeni veliki nalogi, ki je pred nami ostala, da od teh počasnih mrtvecev črpano še večjo udanost za ono stvar, za katero so oni dali zadnjo polno mero udanosti; da se mi tukaj svečano zaobljubimo, da ti mrtvi niso umrli zastonj; da ta narod pod Bogom naj ima novo rojstvo svobode; in da vlada od naroda, potom naroda, za narod ne sme sgriniti iz sveta."

2. julija 1881. — Umoritev predsednika Garfielda. — Kmalu po ustoličenju predsednika Garfielda dne 4. marca 1881 je neki zakotni odvetnik iz Chicaga, z imenom Charles J. Guiteau, zaprosil, da bil imenovan za ameriškega konzula v Marzeju na Francoskem. Prišel je v Washington, da pospeši rešitev svoje prošnje. Imel je le malo političnega vpliva in njegov značaj ni bil ravno tak, da bi ga kvalificiral za tako važno službo brez velike politične protekcije. Predsednik je odklonil njegovo prošnjo. Guiteau je bil tako razočaran, da je sklenil umoriti pred-

Kje je Jeričev dogodek?

Kutaraki urednik Jerič ni še danes po dveh tednih objavil dogodka o delegatu, ki je izgubil čeno na konvenciji. Ali misli, da pozabim? Ne bom, ne! Vi ste stvar sprožil, jaz bom pa gnal do konca. Na dan z dogodkom! Kdo je bil delegat in na kateri konvenciji?

Pertinentna vprašanja.

Ali imajo delavci, ki hodijo v cerkev in plačujejo 10-odstotni davek bogu Kazimirju, več plače in krajši delavnik kot pa tisti, ki ne hodijo?

Kaj se morda pripeti.

Centeni K. T. B. Moja skri za Toneta Grdinata ni velika, za papeža pa še manjša, kljub temu se bojim, da sveti otec izgubi pol copate, ko pride ista v dotiko s Tometovo rupo. Töne je vsega zmoran, kadar ga prevzame. ... In potem se lahko zgodi, da bomo tudi v Clevelandu imeli božjo pot. — Collinswoodski bat.

Trunk priznava.

Trunk vztraja pri svoji veri v vice. Razumljivo mi je, zakaj vztraja — in pri tem naj ostane. Obenem pa priznava Trunk, da je mnogo duhovnikov, ki ne verujejo tega, kar učijo, grešni so in tudi njega tarejo dvomi. — ampak vedoma noče biti vedno spekulant in hinavec, rajši zažene kolar proč, ako pride z vero navskriž. Trunk je indirektno priznal, da duhoven ne ve nič o duhah v vica in vsako maševanje za duše v vica je spekulacija. Junaško priznanje!

Dogodek št. 114.

Bilo je pred mnogo leti v dragatuški fari na Belokranjaku. V farni cerkvi je bil misijon. Prvo so bile ženske na rešet. Ko jih misijonar izpove, je letel na prišnico in jih neusmiljeno ošteval: "Nedistnice, svinje, nikdar ne boš videle nebeskega kraljestva! O, Kristus beži iz dragatuške fare! Kristus, beži iz dragatuške fare! Se enkrat ti rečem, beži Kristus iz dragatuške fare!" — In glej epaka! Nek človek je vstal in "odšel iz cerkve. Pisal se je Kristus in mislil je, da misijonar podi njega. Nato je ožmerjal še moške. Moj oče, ki je bil star 70 let, je rekel, da ni še nikdar slišal kaj takega. "To ni duhoven, ampak lump prve vrste", je rekel moj oče. — Alojzija N., Minn.

K. T. B.

mednika. Ko je predsednik, ki je odhajal iz Washingtona na neko vožnjo, vstopil v čakalnico postaje Baltimore in Potomac, železnice v spremstvu malo prijateljev, je Guiteau, na katerega ni nihče sumil, pristopil k njemu od zadaj, potegnil revolver in izprožil dva strela. Ena krogelj je zadela predsednika v hrbet in se zasadila globoko v teleus. Predsednika so pripeljali nazaj v Be-to hišo, kjer je deset tednov vnel med življenjem in smrtjo. Razneje so ga po posebnem vaku odpeljali v Elberon, N. J., ob atlantski obali. Teden dni je ožmerjal, ali potem je nastopilo zastupljenje krvi. Mirno je izdihnil dne 19. septembra 1881. Guiteau je bil obtožen umora, opravečeval se je z blaznostjo, ali bil je obsojen in obsojen v ječi distrikta Columbia dne 30. junija 1882. — F. L. I. S.

IZ PRIMORJA

Po krstnem vascu. V opatijskem parku je odkrilo društvo bojevnikov spomenik vojakom, ki so padli v vojni. Za spomenik so morali prispevati denarne vsote tudi Slovenci in Hrvati. Na spomeniku stoji rimski orel, ki se napravlja na polet proti vzhodu. Pod spomenikom je bil talni prvi dan postavljen provizoričen napis, ki pa je kmalu izginil. Seveda je letel sum ta-koj na Slovence in Hrvate, češ da so ga oni ukradli in odnesli. Fašisti so že grozili z represalijami, kar se je pojavil neki delavce, ki je povedal, da je odnesel napis domov zato, da pritrdi črke po svečanosti na spomeniku definitivno. Le slučaj, da se je pravčasno zvedelo za to, gre hvala, da ni zopet po nedolpnem teku slovenska kri in da ni trpelo imetje naših roj-
kov.

Smrtina kosa. Na Proseku pri Trstu je preminul dne 11. jun. skladatelj Ivan Pertot-Su-
nik.

DELAVSKE NOVICE

(Fed. Press.)

Učiteljska deveta letna konven-

Chicago. — Tu se je dne 29. junija začela konvencija učiteljev, kateri so združeni z Ameriško delavsko federacijo. Učiteljska organizacija šteje 3700 članov. Bilo bi jih lahko več, ampak oblastva so ujavljala ostre kampanje za učiteljsko odprto delavnico. Najmočnejša je organizacija v New Yorku, Chicagu, St. Paulu, Washingtonu, Minneapolisu, San Franciscu, Memphisu, Sacramento, Portlandu in Atlantici. Eno glavnih nalog organiziranih učiteljev je nastop proti antievokucijski gibanju fanatikov. Pripravljeni so tudi na obrambo napram školskim oblastem in avtoritativnim školskim ravnateljem. Šolski odbor so pod kontrolo denarnih virov in delajo z učitelji kakor podjetniki hočejo. Proti delu pripravljajo organizirani učitelji odločen boj. Na konvenciji imajo tudi posebno diskuzijo za izobrazbo delavstva.

Knežda delavska poletna šola. Idaho Springs, Colo. — Organizirani delavci in farmarji v tem kraju so pričeli s tretjim poletnim učenim tečajem za farmarje in delavce. Kmeti, njih žene kakor organizirani delavci in njih žene pohajajo v šolo. Med predavatelji, ki redno nastopajo v šoli, so razni potujoči vsučilski profesorji, ki predavajo o gospodarstvu, združništvu, delavski zakonodaji, duševstvu, angleščini in poljedelskem gospodarstvu.

Delavstvo v Denverju protestira. Organizirano delavstvo je odgovorilo koloradskemu guvernerju, ki ga je pozval na sodelovanje pri mobilizacijskem dnevu na dan neodvisnosti: "Delavstvo v Denverju bo pomagalo narodu pred tujiimi sovražniki, branilo bo tudi delavske interese pred kapitalizmom, ampak nikdar ne bo podpiralo kake militaristične propagande, take kakor je obrambni dan. Mobilizacijski dan je ponovni poizkus, da se iz združenih držav naredi militarističen narod in se vzbudi vojno napitjenost."

"Colorado Labor Advocate", ki je glasilo delavskega gibanja v Koloradu, piše v uredniškem članku, da taki obrambni dnevi so ustvarjeni samo zato, da se vezbajo delavci in bodo ubogali ukaz, ko bo reklo kako častništvo, da se morajo bojevali proti tovarišem delavcem — ameriškim ali neameriškim.

Uslužbeni nadučilne železnice odklonili ponudbe družbe.

Chicago. — Predainočnjim so nameščenci pri nadučilni železnici v Chicagu že drugič odglasovali proti ponudbi kompanije, da bi se obnovila dosežanja pogodba glede dela in plače. Pri glasovanju se je pokazalo, da je 1856 glasov proti podaljšanju pogodbe, 1861 pa za. Samo dve diviziji sta glasovali za pogodbo, to je pri železnih, ki vodijo po loupu in v Oak Park.

Vodja unijskega lokalnega nameščencev nadučilne železnice ni maral ničesar razpravljati, ko so ga vprašali glede bodočnosti, kaj bo unija storila. Nekateri sodijo, da bo spor izravnal s pomočjo razsodišča.

Uslužbeni učilne železnice ce pa so pred kratkim glasovali za obnovo njih pogodbe, ampak podpis pogodbe je bil zadržan za toliko časa, da so glasovali še uslužbeni pri nadučilni železnici. Šlihi se govorica o stavki, vendar ni slišati, da bi bila sklicana kaka posebna konferenca.

238 UMOROV V CHICAGU V PRVI POLOVICI LETA.

Chicago. — Policijski načelnik Collins poroča, da je bilo v prvi polovici tega leta izvršenih 238 umorov. Umorjenih je bilo 95 zamorcev, 51 Italijanov, 92 pa od drugih narodnosti. Med ubitimi je sedem policajev; 144 oseb je bilo ubitih v hišah in drugih notranjih prostorih, 94 pa zunaj na planem. Dva umora sta bila izvršena v ječi. Italijanske "Črna roka" je izvršila 12 umorov. Policaji so ubili 25 oseb. Deset umorov je bilo izvršenih v družinskih prepirih.

Policijski načelnik pravi, da večina umorov izvira iz domače pijače. Načelnik pravi, da mu mestni svet dovolil še 200 patrolnih avtov.

Delavska industrija

Zivonari

ZAPOSLENOST JE BILA MESECA MAJA MANJŠA KOT V APRILU.

Nekoliko več življenja je v avtomobilski in tekstilni industriji.

Chicago. — (F. P.) — Zaposlenost v tvorničkih podjetjih te dežele je bila meseca maja nekoliko večja kakor lansko leto v ravno tem času, kakor doznava delavski urad. Vendar je bila večja le radi tega, ker je ravno lanskega maja bilo jako malo zaposlenosti. Ponehvanje je bilo kaj občutno od letošnjega aprila do maja, katero se vedno polagoma opesava.

Številke delavskega departmanta pokazujejo, da četudi na zunaj izgleda, da je precej živa industrija, je vendar število brezposelnih preveliko. Letos je bilo zaposlenih tekem maja za enajst procentov manj ljudi kakor leta 1923 in za 23% več kot leta 1920.

Tekstilna in avtomobilska industrija sta v glavnem povzročili, da je bilo letos malo več zaposlenosti kakor lani meseca maja. Pa poleg bombažne, svilne, kavčukove in avtomobilske industrije se je nekaj povečalo tudi izdelovanje poljedelskega orodja.

Sledeče je tablica, ki pokazuje, kako se je povečala ali ponizala zaposlenost ali plača v dvanajstih različnih industrijah od lanskega leta. Križec (+) pomeni, da je bilo za toliko procentov več zaposlenosti ali plače; črta manj (-) pa pomeni, da je bilo toliko manj zaposlenosti ali plače.

Industrije: Zaposlenost Plače
Živezni izdelki —5.4% —4.5%
Tekstilni +5.2% +8.7%
Želazo, jeklo —0.4% +1.2%
Lesni izdelki —2.4% —2.3%
Usninarstvo +1.0% +4.2%
Papir, tisk —0.4% +1.2%
Kemikalije, olja —1.9% —0.5%
Kemosestvo —1.8% —1.6%
Kovinski izdelki +1.7% +3.3%
Avtom., vozovi +7.4% +13.7%
Razno +5.0% +5.5%

Mezde na povprečnega delavca so letošnjega maja večje kakor so bile pred letom, ali pa meseca aprila. To se tiče 2,500,000 delavcev po raznih industrijah. Te plače so namreč po \$2617 meseca maja 1924, ali \$2683 maja 1925. Podjetja, ki zaposlujejo kakih 40 odstotkov delavcev vse dežele, so med delavce razdelila v plačah za \$3,188,000 več na teden kakor pred enim letom.

Znatno večji povprečni zaslužki, če se primerjajo z zaslužki meseca maja 1924, so bili v tobačni, železostavbiški, pekarški, predilniški, preprogarski, bombažni in avtomobilski industrijah. Te izboljšave je bilo pripisati izboljšanim uredbam glede delovnega časa kakor pa povišani mezd.

Meseca maja je industrija obratovala 92 odstotno in z 82% uslužbenstva, ali ravno malo preko 75% svoje zmoglosti. Lansko leto je ameriška industrija v maju obratovala za 70 procentov zmoglosti.

Bankirji tomajo te številke po svoje in pokazujejo, da normalna aktivnost pomeni zadnje dovoljen business. Take razmere smatrajo za zadostne, ako je industrija stabilizirana samo tritetrtnsko. Tako je s stališča vlagateljev, ampak težavneje s stališča milijonov brezposelnih.

Franc Jožefova vnukinja se poroči s socialistom!

Dunaj, 2. jul. — Avstrijska aristokracija je bila do skrajnosti presenečena, ko se je raznesla vest, da se knežinja Elizabeta Windisch-Grätz, vnukinja cesarja Franc Jožefa, poroči s socialističnim poslancom Ceznikom na Dunaju. Elizabeta je edina hči prestolonaslednika Rudolfa, ki je izvršil samomor leta 1889.

Delavci v privatnem in javnem lastništvu

Morris Hillquit je grdo pobil svojega nasprotnika.

Camp Taniment, Pa. (F. P.) — Privatno lastništvo javnih naprav je slabše kot javno lastništvo iz starih osnovnih ozirov, je izjavil socialist in advokat Morris Hillquit v debati z Arthurjem Williamsom, podpredsednikom od New York Edison družbe pri poletni konferenci lige za industrijsko demokracijo.

Hillquit je rekel: "Prvič, je privatno lastništvo manj gospodarsko, ker povzroča konkurenco, višje plačano uradništvo in velike profite, ki jih plača ljudstvo za vodene vrednostne papirje.

Drugič je obratovanje v privatnem lastništvu slabše. Smrtnih nesreč je pri privatnem lastništvu več, kar lahko vidimo, če primerjamo Ameriki Nemčijo. Tu je bilo lani na železnih ubitih 7500 ljudi, v Nemčiji, kjer so železnice državne, pa je bilo samo 75 žrtev vse leto.

Tretjič je stanje uslužbenecov slabše. Uslužbeni privatnih korporacij nimajo nikake zagotovljene pravice, njih plače, delovni čas in razmere pa so dosti slabše kakor delavcev pri vladi.

Četrti in najhujši vzrok, da je privatno lastovanje javnih naprav zanič, je, ker privatno javna podjetja slabo vplivajo na ljudsko življenje.

Vzlic veliki propagandi bogatinov, javno lastništvo v Ameriki vendar raste, je rekel govornik. V kakih 7000 mestih ali sedemdesetih odstotkih vsega lastuje javnost vodne napeljave. Kakih 2800 mest operira svoje elektrarne. Daljni napredek v tem ozirov, je naglašal Hillquit, zavisi od izobrazbe ljudstva.

Williamsov ugovor je bil na podlagi trditve, da so ameriški privatni lastovane javne naprave bolj uspešne in v nekaterih slučajih cenejše od javnih, kakor pa javno lastovane naprave v Evropi. Rekel je, da bi lahko dal potrebne številke, da dokaze svojo trditve, ako bi mu dovoljeval čas.

Velik prebitek v blagajni Zdr. držav

Knjige izkazujejo četrt milijona prebitka, kar je veliko več kot so pričakovali.

Washington. — Pod vodstvom tajnika Mellona je bil predveden najnovejši zaključen račun dohodkov in izdatkov Združenih držav, ki za tekoče leto izkazuje za \$280,505,238 več dohodkov za svezno zakladnico. Lanskega oktobra so napovedovali, da bo prebitka samo \$67,000,000, v resnici pa ga je skoraj štirikrat toliko.

Vseh dohodkov z davki vred je za tekoče leto \$3,780,148,684, dočim so izdatki znašali \$3,529,643,466. Izdatkov so računali, da bo prišlo nad štiri milijone, ampak Mellon se pohvalno izraža, da je to zasluga Coolidgeve štedljivosti. Davki so vsega znesli preko ene milijarde in sedemsto milijonov dolarjev. Davek nam se je precej znižal in soditi je, da se bodo dohodki tekem prihodnjih let ravno radi davkov pri zvezni vladi precej skurčili. Tako vaa trdi Mellon, ki je vedno pripravljen zagovarjati visoke davke, tako da bi se še bolj kupičilo bogastvo v stolnem mestu.

Zakonodajci pa niso k sreči vsi takega mišljenja. Tako je na primer senator Jones sklenil priporočiti v prihodnjem kongresu, da se davki znižajo na leto še za pol milijarde.

SUHAŠKI AGENTJE KUPUJEJO RUM V WASHINGTONU.

Washington, D. C. — V stolnem mestu se še vedno ponavlja govorica o žretni, ki so ga imeli 17. junija. Napili so se škoške viske potem pa še meškali s šampanjcem, da bo ja dovolj krepko šlo v glavo. Popivanje je vodil neki Burton, ki je prohibicijski agent v Friscu. Šestnajst gostov je bilo drugih prohibicijskih agentov. Pijačo so kupili v najnovejšem hotelu, kateri se ponaa, da prodaja samo dober šot. Štirje prohibicijski agenti so bili končno spetirani.

Vesti iz Jugoslavije

Zopet smrtna nesreča v Trbovljah. Dne 12. junija se je za opekarno pri kopanju materiala za cementno tovarno smrtno ponesrečil Ivan Sušteršič, delavec, 31 let star, doma iz Litije. Nenadoma se je nampeč utrgala debela plast zemlje in ga zasula, tako da je radi poškodb takoj na mestu izdihnil. Nesreča se je pripetila zavoljo tega, ker je imel Sušteršič akordno delo in hotel čim več zaslužiti, pri tem se pa ni oziral na varnostne odredbe. Njegov tovariš Jožef Mrhar iz Globokusa, ki je z njim skupaj delal, je ostal po čudnem naključju brez poškodb.

Domžale proglašene za trg. Kakor nam javljajo, se dne 9. avgusta vrši slovesna proglašitev vasi Zgornje in Spodnje Domžale, Stob in Studij v trg Domžale. Nagli razvoj domačake obale je naravno spojil omenjene kraje v celoto, ljudje pa so spoznali praktično vrednost tega dejstva in zaželeli postati tržani. Zato je šupanstvo z vplačilom predplačne takse pridobilo dovoljenje za prekrstitev Domžal v trg. Sedaj se vrše velike priprave za čim lepšo izvršitev proslave.

Proračunski predlog bankirke in militaristične gospode. — Finančni minister je predložil parlamentu proračun za leto 1925-1926.

Stroški znašajo 11 milijard 910 milijonov dinarjev. Porazdeljeni so sledeče:
Vrh. drž. uprava... 1,076,162,608
Vojska in morn. ... 2,248,259,366
Social. politika ... 459,984,557
Agrar. reforma ... 75,388,858
Nar. zdravje ... 817,181,777
Prosveta ... 749,587,103
Notr. ministarstvo ... 608,704,965
Min. pravde ... 278,208,955
Zun. min. ... 227,582,209
Finančno min. ... 1,767,192,389
Stavbe ... 474,047,781
Promet ... 2,234,578,987
Pošta in brzojav ... 409,598,192
Poljedelstvo ... 277,201,605
Trgovina in ind. ... 91,681,193
Gozd. in rudniki ... 359,872,510
Varnost ... 115,164,387
Izrač. zakonov ... 642,742
Pror. rez. krediti ... 140,000,000

Skupno ... 11,910,000,000

Dohodke je finančni minister predvidel v isti višini in sicer:

Carina in stranske carinae takse 1,690,000,000 Din. Trošarina za takse 1,810,000,000. Monopol 2,468,080,000. Dobiček pri denarni 168,000,000. Davek na poslovni promet 225,100,000. Prometne ustanove 2,462,850,000. Poštna hranilnica in čekovni zavodi 15,000,000. Invalidski davek 140,000,000. Komorske doklade 70,000,000. Izredne doklade (500% in 30%) 500,000,000. Državna imetja 235,000,000. Davki 910,000,000. Državno gospodarstvo 1,120,000,000. Razni dohodki 101,000,000. Skupni dohodki 11,910,000,000 Din.

Za kanone in vojske gre torej nad dve milijardi dinarjev, za kraljevi dvor in ministre nad eno milijardo, za policijo nad pol milijarde itd., dočim je namenjenih za socialno politiko le 459 milijonov, za agrarno reformo 75 milijonov in za poljedelstvo 277 milijonov dinarjev.

Delavci in kmetje bodo plačali direktne davke 1 milijardo 845 milijonov dinarjev in indirektnega davka (takse, carine itd.) 4 milijarde dinarjev. A od teh okroglih 6 milijard dinarjev davka, ki ga bodo plačali delavci in kmetje, bo šlo, za nje le 702 milijona dinarjev, a težke milijarde pa za militarizem, banke in burkozijo. Ko dobimo točne podatke, kako se misli pobirati nove davčnice in kako se misli porabiti vzote za poedine postavke, bo postala še jasnejša in strašnejša slika finančne politike srbake burkozije, ki vlada nad nami.

Srbaka vladajoča militaristična in bankirska gospoda hoče iztiniti zadnji kapljici krvi iz delavcev in kmetov — da utrdi svojo protidelavski in protikmetki sistem. Predloženi proračun je verna slika današnjega režima v monarhiji SHS: najhujše socialne reakcije proti delovnemu ljudstvu mest in vasi.

Med in mleko so v volivnem boju obljubljale meščanske stranke delavcem in kmetom. Sedaj, ko so dobile glasove prevaranih množic, hočejo prav iste stranke popolnoma izmoggati delovno ljudstvo.

Podgora Jednota

17. Junija 1907.

GLAVNI STAN: 227-29 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:

UPRAVNI ODESEK:

Predsednik Vincent Calkins, podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7, Box 103, Johnston, Pa.; gl. tajnik Matthew Turk; tajnik bolniškega oddelka Blas Novak; gl. blagajnik John Vegrich; urednik glasila Jože Zavertnik, upravitelj glasila Filip Godina.

POLOTNI ODESEK:

Martin Zelenka, predsednik, Box 276, Harborton, Ohio; Frances A. Tancher, 2327 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Kriemund, 13114 Beadington Ave., West Park, Ohio; Mary Udovich, 2623 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Terrell, Box 22, Strabana, Pa.

BOLNIŠKI ODESEK:

OSREDNJE OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2657-59 S. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VZHODNO OKROŽJE: Jacob Ambrosic, Box 286, Moon Run, Pa.

ZAPADNO OKROŽJE: Anton Salar, Box 104, Gross Kane, W. Jugoslavija; Frank Klum, Box 390, Chisholm, Minn., ex sev. zap. John Golob, Box 144, Rock Springs, Wyo.

Nadzorni odbor:

Paul Berger, predsednik, 2623 S. Lawdale Ave., Chicago, Ill.; Richard J. Zavertnik, R. No. 1, Hinadale, Ill.; Frank Zajc, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Združitevni odbor:

Predsednik: Frank Alek, 2134 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.; Jolko Oves, 2629 W. 26th St., Chicago, Ill.; John Oll, 2426 So. Clifton Park Ave., Chicago, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6333 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

POZOR! — Korrespondenci s glavnimi odborniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsedništva, se naložijo: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE POSLORE SE NALOŽIJO: Bolniški tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednake vobse se naložijo: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V SVETU S BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Vse prilože glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošljejo Paul Bergerju, predsedniku nadzornega odbora, tigar naslov je gori.

Vsi prisilni na gl. porotni odesk se naj pošljejo na naslov: Martin Zelenka, Box 276, Harborton, Ohio.

Vsi dopisi in drugi spisi, namena, spisa, poročila in spisi vse kar je v svetu s glasilom jednake, naj se pošljejo na naslov: "PROSVITA", 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

USPEŠNI ZAČETEK NOČNE ZRAČNE POŠTE.

Chicago. — Newyorška eroplana z nočno pošto sta dospela v Chicago ob šestih zjutraj. Prinesla sta 32 šakljev pošte, ki je bila takoj dostavljena naslovljenjem.

New York. — Čikaška eroplana, ki sta prvo noč nosila pošto v New York, sta dosegla rekord v brzini. Dospela sta ob dveh zjutraj, torej v šestih urah. Letela sta dve milj in minuto.

Chicago. — New York in Chicago, tisoč milj narazen, sta postala čez noč nosoda. Zbližala ju je nova zračna pošta, ki pobere plama in zavoje zvečer in jih dostavi zjutraj. Začetek je bil 1. julija. Dva eroplana, naložena s čikaško pošto, sta zapustila Chicago svecr malo pred solnim zatonom in dospela v Cleveland okrog polnoči. V Clevelandu se menjajo letala in piloti. Od tam je šla pošta v New York, kamor je dospela pravočasno zjutraj. Istočasno sta dva eroplana rezala zrak od New Yorka proti Chicagu. Eden je imel malo nezgode in moral se je za nekaj časa spustiti na tla v Bellefontu, Pa., dočim je drugi brez nezgode došel v Cleveland od treh zjutraj in zamenjani pilotje so nadaljevali zračno pot v Chicago.

KOŽNE BOLEZNI

povzročajo mnogo trpljenja v teh slučajih je treba jemati:

SEVERA'S

ESKO

režutvalno mazilo.

Olažja razdražila, odpravi srbečice in druge srbeče lupuške na koži.

Cena 50 centov.

Poskusite najprej pri lekarni.

DA SKUHAŠ DOBRO PIVO, PIŠI PO NAŠE PRODUKTE.

imamo v zalogi hlad, hlad, hlad in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričate, da je doma pri nas, kuhani vedno le najboljši in najcenejši.

Grocerijam, sladlarijam in v prodajalnih lokalih damo primeren popust pri vsajih naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR,
4401 Superior Avenue, Cleveland, O.

VABILO NA PIKNIK

kategora priredi

DR. "DANICA" DNE 12. JULIJA, 1925,

na Kouk farmi, blizu Lemonta, Ill.

S tem se nanašnja vsem članom Danice in drugim rojakom v Chicagu in okoli, o tem pikniku in se želi, da se polnostevilna vdeležite tega izleta.

Veselični odbor bo preskrbel za suha grla in prazne želodce okusno prigrizek in harmoniko, ki bo igrala na vse "više," da bo vsi ustregli.

Automobil troki peljejo li Lincolna in 23te ceste ob 9. uri zjutraj. Kdor se želi voziti z nami, naj to naznani vsaj dva dni poprej pri J. Stayerju, 1952 W. 22nd Pl. (Tel. Canal 1404), da se mu bo preskrbelo prostor na troku, vožnja stane 75c tja in nazaj za eno osebo. Prišakuje se veliko udeležbo na kraji zabavni izlet. Na evidenje kliše in vabi

ODBORI

VABILO NA

DRAMSKO PREDSTAVO IN VESELICO

katero priredi

DRAMSKI KLUB "TRIGLAV"

dne 4. julija, 1925, v Meadowlands, Pa.

PROGRAM:

1. Zbiranje gostov in pričetek proste zabave, ob 2. uri popoldne.
2. Ob 7. uri svecr poudravnih govor.
3. Glji dramskega kluba s ozirom na splošnost naselbine. Govori br. John Treel, gl. porotni odbornik S. N. P. J.
4. Deklamacija.
5. "Vsi pod enim klobukom," veselo igra v enem dejanju.
6. Pyseta zabava, umetni ogenj, itd.

Uljadno vabimo, da pridete vsi. Torej na evidenje 4. julija, vabi

ODBORI

go, ko je klical pred cerkvijo, kdaj da bodo letos vojaški nabori. Kajpada, če sta se pa že naknadno sešla in po golem naključju, potem jima umevno ni drugače kazalo, kakor da sta še ostalo pot skupaj hodila. Kakor so bili pa taki sestanki vsi enaki. France in Julika, tako malovredni so bili leškim ženštom. Zato bi pa čudno bilo, ko bi Lečanke, stare in mlade, ne začele stikati glav in izgovarjati jezikov, češ, da se Predovnikov fant in Ovinškova dekle rada imata. In res, do semkaj njihovo besedičenje ni bilo zvito iz trte. Toda če so še dalje razpredale marnje, klepetaje o njih to in pa ono, s čimer se blati dekiško ime, tedaj je treba odločno, četudi hudo sodbo izreči, da so govorile tako, ker so Franceta in Juliko sodile po sebi. Zakaj istina je, da je bilo šele pozno na jesen in sicer v nedeljo po svetem Martinu, ko je France prvič prišel k Juliki pod okno, izpod okna na okno in z okna v sobo. Pa še tedaj bi ne bil prišel, ko bi se ne bil tako dolgo zamudil v Gorjakovem hramu za Gra-

so, kjer se pokušali mošt in ga krčevali za vino. Šele pozno zvečer se je odpravil domov pa vesel je bil in na Juliko je mislil. Pa sam ni vedel, kdaj je bilo in kako, da je s pota zavil in krenil vstran mimo Ovinškove hiše. Tu mimo iđo, pa ni prav nič zavričal; zavričal pa ni, da bi se ne zbudila stara Ovinšica, ki je vedno sitnala na Juliko. Pač pa se je ozri proti sobi v podstrešju, kjer je spavala Julika. Ozri se je in postal ter gledal košati rožmarinov grmiček, ki se je v mesečnem svitu videl dol z okna. In prav res zavidal je tej nežni rastlinici, ker je dehtela tako blizu Julikine posteljice. "Oh, ko bi bil jaz rožmarin, kako bi dehtel!" je globoko vzdihnil ter gledal in gledal, kakor da bi hotel z očmi steno prodrati. Od hrepeneja je pa kar koprnel, noge pa niso hotele naprej. Kaj mu je bilo storiti? K sreči je videl tam ob skladnici drv lestvo aloneti. To je vzel ter tiho, čisto tiho prislonil na napustek pri oknu Julikine sobe. Potem je pa splezal po njej, ter rahlo potkal na okno. In ko je bil slišal, da se je zamajala posteljica v sobi, tedaj je zamolklo zaklical:

"Julika! Ali spiš ali bediš ali sinka došja?"

Pa šele, ko je tretjič zaklical, se je Julikin obrazek stevilo približal. Nato pa je okno odprla.

"France, ali si ti?" se je oglašala ter nadaljevala: "Spim, ne bedim; kako bi pa sinka došla, ko nisem še nikdar ljubila?"

Medtem pa, ko sta govorila ta uvodni pomenek, se je bližalo fantovsko petje.

"Fantje prihajajo, France! Kaj bodo rekli, ko te tukaj zagledajo!"

"K sebi v sobo me pusti," ji je France odvrnil, "da se odtegnem njihovim radovednim pogledom!"

"Kako naj te pustim, ko je okno zastavljeno z rožmarinom?"

"Lonec z rožmarinom deni v sobo na tla, da lahko zlezem skoz okno?"

Pa takoj ni bila pri volji. Obotavljala se je in pomišljala ter bi se še bila, ko ni fantovskega petja ne bilo slišati vedno bliže in bliže. Tako ji pa ni drugače kazalo.

Ko je pa z okna lonec jemala, se ji je zlomil najlepši vrh rožmarinov.

"Jojmene, France!" je vzdihnila Julika. "Kaj porečejo mati, ko bodo videli vršček polomljen? Oh!" in izopet se ji je izvil vzdihljaj iz prsi.

France pa je ravno v pravem času smuknil skoz okno. Ker kmalu nato so prikorakali fantje. Za vrat se drže, so hrupno stopali v vrsti pa mogočno so peli:

"Moj ljubček ma tako navado, da si zmeraj kaj druž'ga želi: Ponoči mi krancelčke krađe, podnev' ga pa glav'ca boli."

Stopnikov Tine je peval naprej s svečanim glasom. Modičev Janko pa je jemal počez v nebotični višini, medtem ko so basi bučali enako votlemu gromu, ki pretresa breg in dol, kadar se kopičijo hudourni oblaki nad Veliko planino. V rednih preledkih pa so se oglašali poskočni juheji in vmes so zveneli škripajoči akordi ročne harmonike, ki jo je Pušnikov Štefan vlek. In ko so bili brezskrbnoveseli fantje že onstran leških pristav in ko-

MEDVLADJE
SOCIALEN ROMAN.
Spisal Jože Pabor.

(Dalje.)

Vse to je Stanina mati dobro vedela. Ni pa vedela ničesar o mlademu možu Rojniku, ki se je zagledal v lepo dekle in ki je bil dokaj nevarnejši, ker ni bil tujec. Neprestano je nadlegoval natakario, ki ji ni kmalu pošla dobra volja. Kar na lepem jo je pričel tikati, čeprav ga je Stana ostela; poti ji je prestrelal, slikal, kakšno so druge in kako je ona nepametna, ker noče uživati življenja, povsod ji je bil za petami.

— Ne razumem te, dekletce! Zakaj se ne bi olajšala? Veliko lepše bi lahko živela, če bi bila pametna! Kakšno življenje pa je to?

Rojnik, mladi tvorničar, ga res ni mogel umeti. Tem manj, ker je videl, kako seza uživanje v vedno večjih krogih okoli.

— V sanatoriju je bilo slabše, pa sem štiri leta vztrajala! Brez dela ni veselja.

— Se boš že še spametila! Spomnila se boš, kaj sem ti govoril, in se boš bila po čelu.

Tako jo je prepirčeval, pa je čutil, kako odietajo njegovi piehki razlogi. Poskusil je z darili, pa se je osramotil in osmešil, ker mu je Stana vrgla v obraz, da je sicer reva, ali vendar pošena, ter mu obrnila hrbet. Nekoga večera so v hotelu plesali in Rojnik je bil poleg. Neutrudno se je vrtel okrog Stane, tembolj, ker ga je pijača razvnela in napravila podjetnega. Sredi plesa je opazil, da je lepo dekle nekam izginilo. Metel se je v kuhinjo, pred hišo, na vrt, a ni je našel nikjer. Vrnil se je, opazil, da so stopnice v temi, in naglo izginil po njih v prvo nadstropje. Priluhnil je, začul mal nemir, šel po prstih do konca hodnika, potrkal in vstopil. Stana je bila v sobi. Planila je kviliku in strmela z veliki očmi.

— Kaj hočete? je vprašala osupla.

— Ničesar, kaj se pa bojiš? — je odgovoril smehljaje. Le nekoliko vroče mu je bilo od pijače.

— Stana!

Bliže je hotel, a dekle je bilo odločno.

— Ne koraka, sicer bom vpila na pomoč! Umaknila se je in ozrla okrog.

— Kdo bo pa slišal — se je smehljaj Rojnik — ko je pa tak hrup spodaj! Lepo sedi, golobica moja, pa mi kaj povej!

Razgrel se je in postajal drzen in osladen obenem.

— Rad te imam, pa nečeš slišati! Samo zato sem pil, vidiš — spomnil se je, da vse doseže pri ženskah z laskanjem — samo zato, ker me ne maraš!

Opazil je, da jo je nekoliko iznenadil. Pozabiti je hotel trenutek in Stano objeti. Pa se je bliskoma zasukala, odskočila in dvignila desnico.

— Varujte se, — je zagrozila ogorčeno, — sicer se bom branila!

Rojnik je opazil, da ima dekle v roki revolver, in vročina ga je hkrati minila. Nekaj je jecjal, toda koraka si ni upal storiti.

— Ven pojdite, tukaj nimate ničesar opraviti!

Dekle je grozilo in njen obraz je bil tak, kakor ga še ni bil videl.

— Stana! — je jecjal — Stana!

Toda dekle ni slišalo. Kakor polit kužek se je vinjen mož pomel in iskal zunaj v temi stopnice.

— Taka si torej! — se je polglasno razgovarjal sam s seboj, ko je počasi tipal navzdol, in začuden je in užaljen se je mešalo v njegovem govoru. Ta večer ni več plesal, le opil se je tako, da je s težavo prišel domov.

Uganka, naj me vrag! si je razlagal drugi dan, ko se je spomnil vsega dogodka. A čutil je, da je to dekle vendar drugačno, kakor jih je srečal toliko doslej.

Tega doživljaja ni Stana materi povedala, kakor ni sploh nikdar ničesar omenila o mladem fabrikantu. (A ko bi ga oče videl in ko bi vedel še, da je Rojnik v sorodstvu z uradnikom Grudnom, da je brat njegove žene, bi vzkipek kakor hudournik in bi hčere ne en dan ne pu-

stil več v A., temveč bi jo pritrjal domov kakor sužnjo.

Tako pa ga je žena naposled pregovorila, pol s prepričevalnostjo, pol s hudo, da se ni bati za Stano, ker je pametna in ker je v dobrih rokah.

5.

Ivan Slak je kmalu čutil, da se je njegovo zdravje odločno obrnilo na bolje. Kri se mu je začela vracati v lica, šibkost se je izgubljala, oslabeleost arca, ki je tak otesnobno izpodnašala Slakovo voljo, je pomaleem ginila, oglašala se je vedno močnejša želja po jedi. Boki mu že nista več podrhtevali pri delu in zdelo se mu je, kakor bi se pričele mišice spet sočiti in bočiti po telesu.

Delat grem! se je odločil, saj ga je že čakal kup riab v delavnici. Treba je bilo izvršiti detajle, večinoma iz stavbarske stroke, in Slak se jih je lotil s spretnostjo in vestnostjo. Delo ni bilo težavno in mu je šlo urno izpod rok. Časa mu je preostajalo, zato ga je stavbni inženir, s katerim sta se dobro razumela, večkrat kam poslal nadzorovat delo.

Slak je imel ob takih dneh lepo priliko opazovati, kako napreduje takozvana "obnova". Popravljali so najprej javna poslopja, ali delavcev je bilo povsod premalo, posebno strokovno izkušenih. Tudi delovna moč je občutno opadla. Kaj je bilo vzrok? Slak je večkrat našel moža, ki je sedel zraven dela.

— Zakaj sedite?

— Šibek sem, brez hrane ni moči delati!

Drugikrat bi delali, pa ni vlak pripeljal opeke. Ni bilo delavcev, da bi jo naložili.

Tudi boleznj so se naglo širile, čim manj je bilo hrane, zlasti trebušni mačuh. Nič čudnega, če je v taki dobi in pri takih razmerah veselje do dela popolnoma izginilo. Kako naj bi tudi imelo ustvarjalno delo smisel v času ogromnega rušenja in uničevanja, v času, ko je ves rod moških tam zunaj izročen smrti!

Polagoma je Slak bolj in bolj opuščal risanje, ker ga je inženir mnogo bolj rabil pri nadzortvu. Vendar je bilo njegovo delo sedaj mnogo kočljivjše. Delavcem se je namreč čim manj plačevalo, češ, naj delajo, ker so prosti vojaščine. Zato pa so se pogosto sprli z delovodji.

— Ali pa veste, kaj bo — je vprašal Slak, — če naznanim, da zahtevate boljše plače? Vaša imena bodo pobrali in v vojašnico vas bodo gnali, kar na lepem!

— S tem nas že ne boste strašili! — je ugovarjal strastno mlad zidar, ki je imel čudovito rdeča lica. — Kosarne se že ne bojimo!

— Ha, ha! — se je posmehoval starejši mož. — Motiš se! Tudi tam ni nič več, tudi tam boš stradal!

— Saj še na fronti ni več za pod zob! — se oglašal tretji. — Pravijo, da nas hoče sovražnik premagati z lakoto, pa bomo z lakoto prej mi njega!

Zidarji so se smejali, mladeniči rdečih lic pa je zgrabil močen kašelj, ki se kar ni hotel ustaviti.

— Kaj ti je? — vpraša bližnji delavec.

— Ali ne veš, da ima prestreljena pljuča? — odgovarja sosešč. — Tako-le ne more biti nikdar prav zdravo!

— Nekaj slabši sem, — pravi mladenič, — zdravniki so mi rekli, naj se varujem sušice!

— Sušice? — se zavzame Slak. — Ali veste, kaj je najboljša zdravilo proti njej? — Hrana, dobra hrana, drugača ni! Pa ste govorili z inženirjem, naj to upošteva?

Mladenič je govoril, toda ta ga je bil poslal h Grudnu, češ, da je njegova zadeva, stvar uprave! Sel je, pa ni opravi ničesar, uradnik ga je odslavlil kakor že mnogo drugih.

Poskusi ti! — je šepnilo nekaj Slaku. Vendar je pomišljaj. Poznal je trdega uradnika še iz časov pred vojno, zategadelj bi se mu najraje izognil. Toda vedel je, da bo moral radi delavcev prej ali slej k njemu in upal je, da reski mož ni več isti po vseh silnih izkušnjah, ki jih je do poslednje duše razsejal krvavi požar. Sklenil je in šel.

Predstojnik Gruden je sedel sklonjen pri pisalni mizi. Pogledal je Slaka, ne da bi se kaj zganil, in potem takoj odgovoril, da živeza ni in da bodo morali še zmanjšati dosežanje odmerke.

(Dalje prihodnjik.)

razno

Velika korupcijska afera v Nemčiji. — "Berliner Tageblatt" poroča, da so odkrile policijske oblasti velikansko prevaro v finančni upravi nemške republike. Poleg aleparij z državnim denarjem in poleg prepredajanja in tihotapljenja valut je prišlo na dan tudi obširno zasnovano in srečno izvajano podkupljevanje državnih organov. Na začetni klopi sede štiri stavbna podjetja, prvo iz Frankfurta na Odri, drugo iz Draždan, tretje iz Berlina, četrto iz Zullischaua. Kakor poroča imenovanj časopis, sta nemška finančna uprava in pruski fiaskus odškodovana za 20 milijonov zlatih mark.

V Frankfurtu na Odri so oblašati zapre stavbnega podjetnika Schmidta, enega največjih bogatašev v tem kraju. Zaporno povelje je bilo izdano tudi za postajenačelnika v Frankfurtu. Kompromitiranih je še mnogo uradnikov, ki so se dali podkupiti že leta 1922 in 1923 ter so zivel od podkupnin prav do zadnjega časa.

Glavne sleparije so se zgodile ob priliki poprav frankfurtske železnice. Pri zidavi kolodvora Neu-Bentzen so bile sleparije tako organizirane, da so uradniki sestavljali visoke proračune. Seveda so bili podkupljeni. Po leg tega so uradniki podpisali pogodbe, ki, so državo odškodovale za velikanske vsote. Stroški za gradnjo in popraviljanje železnice so bili tako veliki, da so presežali celo stavbne stroške v največjih nemških mestih. Uradniki so na račun pomoči pri teh sleparijah prejeli ogromne provizije. Sleparilo pa se je tudi z gradivom. Privatni podjetniki so zaračunali državni gradivo kot svoje, jemali pa so ga v resnici od železnice. Podjetniki, ki so imeli stavbene načrte v zakupu, so predlagali plačnikom kar blankete in ke so bile te podpisane, so zapisovali vsote, kakor se jim je zdelo bolj dobičkonoeno. Vrh vsega so bila dela zelo nemarno izdelana. Sodišča v Nemčiji imajo sedaj ogromen trud z raziskovanjem te zadeve, ki vzbuja tudi izven nemških mej nepopisno senzacijo.

VELIKI IZLET
O PRILIKI TISOČLETNICE
TRETJI HRVATSKI VSESOKOLSKI IZLET
V ZAGREBU
Z VELIKIM BEZOPARNIKOM
AQUITANIA KATERI ODPLUJE
IZ NEW YORKA **29. JULIJA**

Zapomniti si, da je Aquitania službeni sokolski parnik in izletniki bodo imeli službene fakale na potu kakor tudi v Zagrebu. Znižane cene tretjega razreda kabin in New Yorka in nazaj. Zagreb privedi stisjen sprejem isletnikom tega parnika.

Za ugodnosti potnikov se bo zanimal gosp. Ivan Kampotič, veleletni uradnik Cunard linije.

Za nadaljna pojasnila se obrnite na naše zastopnike v vašem mestu.

CUNARD LINE
140 No. Dearborn St. Chicago, Ill.

Dobre volje

in vesel' biti more človek kateri ima dobro prebavo. Kadar vi prebavljate svoja tri jedila na dan, potem sledi dobro zdravje.

SEVERA'S BALZOL

napravi prebavo naravno in lahko in je zanesljiva oplojna tonika kadar telovni sistem oslabi. Pravo zdravilo super dolgotrajne zanesenosti.

Cena 50 in 85 centov. Vprašajte zanj v lekarnah.

W. F. SEVERA CO., CEDAR RAPIDS, IOWA

ZAKAJ SE TISOČE LJUDI

posluhuje nas pri poliljanju denarja v stare domovino?

Zato ker so naše cene najnižje in vsaka poliljanje je izplačana v najkrajšem času v polnem znesku.

NAŠ PLOVBENI ODDELEK

prejema prijave za potovanje na VSE-SOKOLSKI IZLET V ZAGREB z velikim parnikom AQUITANIA, kateri odpotuje iz New Yorka 29. julija, 1925, to s posebnim vlakom iz Pariza v Zagreb.

Naši zastopniki skrbje za Vas in za vaše pritižjago med potovanjem. Pišite na pojasnila.

KASPAR AMERICAN STATE BANK
1900 Blue Island Ave., vogal 19. ulice
CHICAGO ILLINOIS

MI KUPUJEMO VAŠE VLOGE V JUGOSLOVANSKIH DINARJIH